

Висновки. Названі аспекти свідчать про адаптацію англійського лінгвістичного компоненту в українській мові. Таким чином, можна стверджувати, що ця проблема є дуже актуальною в наші дні, має перспективи подальшого дослідження для аналізу позитивного або негативного впливу компонентів на розвиток чи засмічування української мови і безсумнівне практичне значення для складання словників та глосаріїв неологізмів сучасної української мови, двомовних фахових термінологічних словників; створення підручників та навчальних посібників з метою навчити студентів розуміти і адекватно перекладати з англійської мови на українську соціально-політичні та економічні матеріали сучасних газет, журналів, інших періодичних видань.

ЛІТЕРАТУРА

1. Белл Р. Социолінгвистика / Р. Белл. – М.: Межд. отношения, 1980. – 366 с.
2. Гамперц Дж. Типы языковых обществ / Дж. Гамперц // Новое в лингвистике. – Вып. 7. – М.: Прогресс, 1975. – 260 с.
3. Кашкин В.Б. Мифологема контекстуального детерминизма / В.Б. Кашкин // Роль и место грамматики в обучении иностранным языкам. – С-Пб.: ИОВ РАО, 1998. – 222 с.
4. Лабов У. Исследование языка в его социальном контексте / У. Лабов // Новое в лингвистике. – Вып. 7. – М.: Прогресс, 1975. – 310 с.
5. Мечковская Н.Б. Социальная лингвистика / Н.Б. Мечковская. – М.: Аспект пресс, 1996. – 88 с.
6. Hymes D. Pidginization and Creolization of Languages / D. Hymes. – London: CUP, 1971. – 90 p.
7. Prator C.H. The British Heresy in TESL / C.H. Prator // Fishmann J. et al. (eds.) Language Loyalty in the US: the Maintenance and Perpetuation of Non-English Mother Tongues by American Ethnic and Religious Groups, – The Hague: Mouton Co., 1968. – 680 p.

Л.В. МОРОЗ, Н.В. КУШНИР, В.В. КОВАЛЮК. ЛИНГВОКУЛЬТУРОЛОГИЧЕСКИЙ АСПЕКТ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА КАК ВАЖНЫЙ ФАКТОР ВЛИЯНИЯ НА ЯЗЫКОВУЮ СИТУАЦИЮ В УКРАИНЕ

Резюме. Стаття посвящена проблемам позитивного и негативного влияния английского лингвокультурологического компонента на современный украинский язык в экономических и культурных условиях, создавшихся на данном этапе общественного развития, а также перспективах и последствиях дальнейшего его проникновения во все сферы социальной жизни Украины.

Ключевые слова: язык, диалект, научно-технический прогресс, заимствования, социолінгвистика.

L.V. MOROZ, N.V. KUSHNIR, V.V. KOVALIUK. LINGUISTIC AND CULTUROLOGICAL ASPECT OF THE ENGLISH LANGUAGE AS AN IMPORTANT FACTOR OF IMPACT UPON THE LANGUAGE USAGE IN UKRAINE

The summary. The article deals with the problems of positive and negative impact of English linguistic and cultural components upon the contemporary Ukrainian language in economic and cultural conditions formed at the present stage of public development and with the perspectives and consequences of its further penetration into the whole pack of realms of social life in Ukraine.

Key words: language, dialect, scientific and technical progress, borrowings, sociolinguistics.

Рекомендовано до друку.

Д-р пед. наук, проф. В.В. Вербець.

Одержано редакцією 18.05.2016 р.

УДК: 378. 011. 3 - 051: 811

С.В. ПЕРОВА

КРИТЕРІЇ ТА ПОКАЗНИКИ СФОРМОВАНOSTІ КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ

Резюме. У роботі охарактеризовано комплекс ключових компетентностей майбутніх учителів іноземної філології, який містить такі складники, як інформаційну компетентність, міжкультурну комунікативну компетентність, соціально-правову компетентність, компетентність самовдосконалення та діяльну компетентність. Подано визначення критеріїв сформованості ключових компетентностей майбутніх учителів іноземної філології: мотиваційно-цільовий, когнітивно-гносеологічний та практично-діяльній, а також у табличному форматі представлено їхні показники.

Ключові слова: ключові компетентності, учитель іноземної філології, показник, критерій.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливим науковими чи практичними завданнями. Зміна вимог до рівня професійної підготовки студентів у вищих закладах освіти, мети, змісту освіти висунула на одне з перших місць проблему розвитку ключових компетентностей майбутніх фахівців, викладачів іноземних мов зокрема. Освітній процес сучасного вищого закладу актуалізує зміну позиції студента з об'єкта навчання на активного суб'єкта навчально-професійної діяльності.

© С.В. Перова, 2016

Випуск 14 (57), 2016. Наукові записки РДГУ.

Факт існування соціального запиту суспільства на підготовку кваліфікованих, конкурентноспроможних, компетентних, відповідальних, творчих, мобільних учителів, які є готовими до постійного професійного зростання, які володіють здатністю до самоосвіти, до самовдосконалення, до пошуку та реалізації нових ефективних форм організації своєї діяльності, зумовив мету статті – визначити критерії та показники сформованості ключових компетентностей майбутніх учителів іноземної філології.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор, виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. Проблему формування та розвитку ключових компетентностей/компетенцій на різних рівнях освіти розглянуто в роботах О. Бобієнко, Н. Дондокової, І. Зимньої, С. Клепка, Н. Кокшарової, Е. Максимової, І. Носко, О. Овчарук, С. Сафарової, І. Чаплигіної, О. Черепанової, О. Шаламової, Є. Ядченка та ін. Але, як свідчить аналіз цих досліджень, питання визначення критеріїв та показників сформованості ключових компетентностей саме учителів іноземної філології залишається відкритим для обговорення та актуальним.

Формулювання цілей статті, постановка завдань. Мета нашої публікації – надати авторське бачення щодо визначення критеріїв та показників сформованості ключових компетентностей майбутніх учителів іноземної філології.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Аналіз досліджень, присвячених формуванню різних компетентностей особистості, показав, що компетентність випускника вищого навчального закладу має бути діагностичною. Ґрунтуючись на основних цілях професійної освіти, структурному уявленні про особистість й основні види діяльності, які дозволяють їй оволодіти соціальним досвідом і навичками життя та практичної діяльності в сучасному суспільстві, а також проаналізувавши різні підходи до визначення переліку ключових компетентностей, урахувавши соціальні потреби, результати експертної оцінки й анкетувань, проведених серед викладачів, власний досвід викладання та специфіку напрямку підготовки „Філологія”, ми дійшли висновку, що доцільно включити до комплексу ключових компетентностей майбутніх учителів іноземної філології такі складники, як інформаційну компетентність, міжкультурну комунікативну компетентність, соціально-правову компетентність, компетентність самовдосконалення та діяльнісну компетентність.

В узагальненому вигляді змістовну характеристику ключових компетентностей таких фахівців можна представити таким чином:

- *інформаційна компетентність*: здатність орієнтуватися в інформаційному просторі: уміння знаходити та систематизувати різні джерела інформації за певним критерієм; використовувати різноманітні засоби отримання, перетворення, систематизації та збереження інформації, актуалізувати її в необхідних ситуаціях інтелектуально-пізнавальної діяльності; комп'ютерна грамотність, володіння новими інформаційними та мультимедійними технологіями (електронна пошта, Інтернет тощо), здатність критично оцінити отриману інформацію;

- *міжкультурна комунікативна компетентність*: готовність вступити в спілкування за пізнавальними, діловими, особистісними мотивами, знання особливостей формального й неформального спілкування; розуміння цінності співробітницьких взаємин, товаришування, довірливих стосунків між людьми; уміння слухати й почути іншу людину, співпереживання, повага до інших та самоповага як основа комунікації; знання й дотримання традицій, ритуалів, етикету; уміння вступати до конструктивного спілкування та дотримуватися його оптимальної тривалості; уміння вести цивілізований діалог; знання конструктивних засобів вирішення конфлікту та виправлення порушених відносин; здатність адекватно реагувати на проблеми, що виникають під час взаємодії з представниками інших культур; критичне ставлення до себе та свого співбесідника, уміння вчасно визнати свої помилки й свою правоту; навички публічного виступу та писемного мовлення, іншомовне спілкування; досвід взаємодії з різними людьми (за віком, статусом, родом діяльності), уміння будувати партнерські взаємини, уміння працювати в команді, організувати роботу виконавців, знаходити та ухвалювати управлінські рішення; толерантність, повага й сприйняття іншого (раса, національність, релігія тощо);

- *соціально-правова компетентність*: усвідомлення значення своїх соціальних функцій як громадянина своєї країни, члена суспільства, стійке позитивне ставлення до своїх громадських обов'язків. Знання символів держави (герб, прапор, гімн); знання прав та свобод людини й громадянина, уміння їх реалізовувати в різних життєвих ситуаціях; уміння співвідносити свої інтереси з інтересами суспільства; націленість на вдосконалення та розвиток суспільства за принципами гуманізму, свободи й демократії; досвід суспільно корисної громадської діяльності; наявність певної життєвої позиції й внутрішньої готовності до її реалізації; здатність узяти на себе відповідальність, брати участь у функціонуванні й удосконаленні демократичних інститутів;

- *компетентність самовдосконалення*: потреба в саморозвитку, уміння будувати особисту життєву стратегію, тісна єдність інтелектуального розвитку з формуванням особистості, здатність справлятися з протиріччями та невизначеностями свого життєвого досвіду; здатність самостійно контролювати хід свого інтелектуального розвитку й досягати висот професійної майстерності та творчості; структурування знань, ситуативно-адекватна актуалізація знань, розширення та прирощування накопичених знань; мовний і мовленнєвий розвиток; оволодіння культурою рідної мови; адекватна оцінка досягнутих у саморозвиткові результатів і постановка нових перспективних завдань; знання й дотримання норм здорового способу життя, фізична культура людини, свобода та відповідальність за вибір способу життя;

• *діяльнісна компетентність*: орієнтація в різних видах діяльності; знання засобів і способів діяльності: планування, проектування, моделювання, прогнозування; досвід здійснення різних видів діяльності: пізнавальної, навчальної, ігрової, дослідницької тощо. Уміння побачити й сформулювати проблему, запропонувати (знайти або сконструювати) „віяло” її вирішення та обрати найефективніше; готовність узяти відповідальність за свій вибір; готовність до оцінювальної діяльності: уміння надавати аргументовану оцінку різних поглядів і позицій; реально оцінювати свої особливості та здатності, зокрема й межі своєї компетентності.

Оцінити сформованість ключових компетентностей учителів іноземної філології лише за змістовною характеристикою досить складно. Ми поділяємо думку Е. Максимової, що сформованість ключових компетенцій доцільніше вимірювати за критеріями, оскільки кількісними показниками, такими, як наприклад, тестування, можна оцінити лише предметні знання з певної дисципліни [4]. Отже, перед нами постає питання про критерії діагностики розвитку ключових компетентностей. Як відомо, „критерій – це підстава для оцінки, визначення або класифікації чогось; мірило, мірка” [4, 176], своєрідний показник рівня сформованості діагностованої властивості особистості. За визначенням таких науковців, як С. Гончаренко, Г. Коджаспірова, О. Коджаспіров, В. Радул, критерій є ознакою, за якою „класифікуються, оцінюються (та одержують оцінки) психічні явища, дії або діяльність, зокрема при їх формалізації” [1; 3; 6]. Критерії є відповідним індикатором, на підставі якого оцінюється динаміка й результативність експериментального дослідження.

У педагогічній науці визначено ознаки, яким повинні задовольняти критерії:

- 1) критерії повинні бути об’єктивними (настільки, наскільки це можливо в педагогіці), дозволяти оцінювати досліджувану ознаку однозначно, не допускати спірних оцінок різними людьми;
- 2) критерії повинні бути адекватними, валідними, тобто оцінювати саме те, що експерт хоче оцінити;
- 3) критерії повинні бути нейтральними щодо аналізованих явищ і процесів [5, 117].

Отже, критерії розкриваються через систему показників, вимірювання яких має виявити ступінь успішності навчального процесу. Для нашої роботи важливе значення має думка К. Ингекампа, яку наводить у своєму дослідженні Г. Монастирна [5, 118]. Учений доводить, що при діагностуванні сформованості певних елементів у навчальній діяльності педагог порівнює теперішню поведінку того, хто навчається, з його попередньою поведінкою, поведінкою інших осіб, з описом поведінки визначеної особи або ж з описом стандартної поведінки; аналізує з метою виявити причини відхилення в поведінці, прогнозує поведінку в інших ситуаціях або в майбутньому, інтерпретує, щоб після індексації та оцінювання наявної інформації надати оцінку поведінці; повідомляє інших про оцінювання їхньої поведінки для організації зворотного зв’язку та впливу на їхню поведінку в майбутньому; контролює вплив повідомлень для фіксування досягнутого результату [2, 23].

Для визначення критеріїв сформованості ключових компетентностей майбутніх учителів іноземної філології ми проаналізували публікації науковців, присвячених дослідженням різних видів компетенцій і компетентностей особистості фахівців, у яких пропонуються певні критерії їх розвитку. З усього різноманіття робіт з дослідження певних аспектів компетентісно орієнтованої освіти, ми обрали ті, що розглядають ключові компетенції взагалі та окремі види компетентностей, які були виділені нами в структурі ключових компетентностей майбутніх учителів іноземної філології. Результати аналізу представлено в таблиці 1.

Таблиця 1

Критерії розвитку компетентностей у роботах різних авторів

Досліджуване поняття	Критерії компетентності	Автор роботи
Ключові/ Базові/ Універсальні компетенції/ компетентності	Когнітивний; практиологічний; рефлексивний	О. Черепанова
	Оволодіння сучасними інформаційно-комунікативними технологіями; здатність до іншомовного спілкування на основі діалогу культур; здатність до особистого самовдосконалення й саморозвитку	О. Шаламова
	Когнітивний; ціннісно-смысловий; поведінковий; мотиваційний; емоційно-вольова саморегуляція	Е. Максимова
	Мотиваційний аспект; когнітивний аспект; поведінковий аспект; ціннісно-смысловий аспект; емоційно-вольова саморегуляція процесу й результату прояву компетенції	Н. Дондокова
	Уміння соціальної взаємодії; уміння працювати з інформацією; мобільність; самоорганізація та самоуправління	О. Міханова
	Методологічний; інформаційний; комунікативний; проєктивний; конструктивний; рефлексивно-діагностичний	В. Журавльова
Лінгво-інформаційна компетентність	Когнітивно-діяльнісний; креативний; поведінково-емоційний	Г. Фурсіна
	Знання (рівень засвоєння лексичних одиниць з національно-культурною семантикою, обсяг знань про особливості культури); навички (дії, які характеризуються високим ступенем оволодіння специфічними прийомами взаємодії партнерів зі спілкування, що належать до різних лінгво-етнокультурних співтовариств); уміння (здатність людини показати власне	І. Птицина

	розуміння сутності явищ, понять у межах творчої діяльності та пояснити їх за допомогою отриманих знань)	
	Національна ідентичність; культура міжкультурного спілкування; толерантність	О. Казакова
	Лінгвістичний; соціокультурний; інтерактивний	В. Брильова
	Гносеологічний (знання); праксеологічний (уміння); аксіологічний (ціннісні орієнтації)	Н. Янкіна
Міжкультурна комунікативна компетенція	Мотиваційний; когнітивно-операціональний; емоційно-чуттєвий; поведінковий	І. Плужник
Соціально-правова компетентність	Обізнаність особистості в правовій сфері; наявність позитивного ставлення до права та позитивного соціально-правового досвіду	Т. Волох
	Когнітивний; комунікативний; творчий; ціннісний; рефлексивний; критичний	Т. Алексєєва
Соціальна компетентність	Суб'єктивні критерії – домінуючі мотиви діяльності, спрямованість інтересів, самооцінка діяльності. Об'єктивні критерії – процесуальні характеристики діяльності (темп, інтенсивність, обсяг діяльності, різноманітність прийомів і дій, використовуваних індивідом під час виконання завдань), результативні характеристики діяльності (рівень та якість результатів у цільовій діяльності, виконаній протягом певного часу), здатність до саморегуляції діяльності	М. Ільязова
	Соціально-політична; соціально-професійна; комунікативна; освітня; медична; мотиваційна критеріальні галузі	Н. Кормягіна
Соціокультурна компетентність	Потребнісно-мотиваційний; когнітивний; практично-діяльнісний; аналітико-рефлексивний	С. Шехавцова
Компетенції самоорганізації	Наявність теоретичних знань із самоорганізації; практичне володіння компетенціями самоорганізації, які забезпечують успішність процесу самоорганізації навчально-професійної діяльності; усвідомлення, доцільність та систематичність здійснення самоорганізації навчально-професійної діяльності	С. Котова

Аналіз критеріїв, які автори висувують до оцінки сформованості різних видів компетентностей, доводить усю складність, неоднозначність та багатомірність їх трактування. Водночас, показовим є те, що дослідники відзначають мотиваційний та діяльнісний компоненти компетентностей. Проведений аналіз слугує основою для формування власного тлумачення категоріального апарату сформованості ключових компетентностей майбутніх учителів іноземної філології.

Працюючи над побудовою системи критеріїв сформованості ключових компетентностей словесників, ми також скористалися думкою експертів – науково-педагогічних працівників, які навчають студентів філологічного напрямку, – щодо окресленого питання (57 респондентів). У процесі проведених бесід ми з'ясували, що 56% з опитаних вважають доцільним оцінювати сформованість ключових компетентностей майбутніх учителів іноземної філології за такими критеріями, як когнітивний (знання, уміння, досвід), мотиваційний (прагнення, готовність) та операційний (усвідомлення й прояв компетентності на практиці).

Отже, проаналізувавши наукові джерела та здійснивши оцінку погодженості думок між експертами щодо критеріїв сформованості ключових компетентностей зазначених фахівців, ми дійшли висновку, що такими можна вважати мотиваційно-цільовий, когнітивно-гносеологічний та практично-діяльнісний.

Під критерієм ми розуміємо прийняте в педагогічній літературі його визначення як основної ознаки, за якою одне рішення вибирається з багатьох можливих, або ознаки, на підставі якої робиться оцінка, визначення й класифікація будь-чого, мірило судження, оцінки. „Показник” розуміють як те, завдяки чому можна судити про стан, розвиток, хід чогось [5, 478], як свідчення, доказ, ознаку чого-небудь; наочні дані про результати певної роботи, процесу; дані про досягнення в будь-чому; дані, які свідчать про кількість чого-небудь [5, 52]. Часто при визначенні ефективності певного процесу критерій заміщується показником, рівень сформованості якого визначають через фіксацію його критеріїв на різних рівнях. У дослідженні спираємося на позицію А. Батаршева, який вважає, що поняття „критерій” значно ширше, ніж поняття „показник”, отже, показник є складником критерію [Цит. за 6].

Мотиваційно-цільовий критерій включає сформованість сукупності цілей та мотивів, адекватних цілям і завданням навчання впродовж життя. На основі мотивації в майбутніх словесників відбувається становлення багаторівневої системи сенсів, потреб і цінностей, виробляються установки на особистісно-ціннісне значення їх у професійній діяльності. Мотивацією пояснюється вибір між різними можливими діями, між можливими змістами мислення, інтенсивність та наполегливість у здійсненні вибраної дії, досягненні її. Це, у свою чергу, сприяє усвідомленню студентом суспільної значущості та потреби в оволодінні професією вчителя іноземної філології й вимагає наявності професійно-ціннісних та особистісних інтересів і настанов на подальшу діяльність.

Мотиваційний компонент ключових компетентностей майбутніх учителів іноземної філології націлює

на потребу в самовдосконаленні й високій кваліфікації, спонукає студентів до вироблення правильної життєвої, професійної позиції, допомагає усвідомленню загальнолюдських цінностей у формуванні гармонійно розвиненої особистості, забезпечує сприйняття й осмислення педагогічних технологій та інноваційних компонентів у навчальній діяльності.

Представимо мотиваційно-цільовий критерій та відповідні йому показники сформованості ключових компетентностей майбутніх учителів іноземної філології у табличному форматі, де ІК – інформаційна компетентність, МКК – міжкультурна комунікативна компетентність, СПК – соціально-правова компетентність, СВК – компетентність самовдосконалення, ДК – діяльнісна компетентність (див. табл. 2).

Таблиця 2

**Показники сформованості ключових компетентностей
майбутніх учителів іноземної філології за мотиваційно-ціннісним критерієм**

Показники ключових компетентностей, у яких проявляється критерій	Компетентність
характерна зацікавленість і наявність соціально значущих мотивів до розвитку власних ключових компетентностей	СВК
ставить перед собою низку перспективних завдань, проявляє наполегливість у пошуку шляхів їх вирішення	ДК
проявляє потребу в саморозвитку, самовдосконаленні	СВК
спілкується за пізнавальними, діловими, особистісними мотивами	СВК
націлений на вдосконалення та розвиток суспільства за принципами гуманізму, свободи й демократії	СПК
прагне оволодіти новими знаннями, уміннями, способами діяльності та застосовувати їх на практиці в подальшому житті	ДК
проявляє бажання до навчання впродовж життя	СВК
усвідомлює мету навчання, націлений на оволодіння майбутньою професією	СВК
прагне вдосконалення власної компетентності	СВК
має стійке позитивне ставлення до своїх суспільних обов'язків	СПК
ставить перед собою низку перспективних завдань, проявляє наполегливість у пошуку шляхів їх вирішення	СВК

Когнітивно-гносеологічний критерій включає повноту та дієвість знань науково-теоретичного, практичного, психолого-педагогічного характеру, які дозволяють визначити рівень вираження ключових компетентностей та проявляються у вигляді вмінь, знань, досвіду їх практичного застосування. Цей критерій також передбачає адекватне сприйняття, усвідомлення природних та соціальних процесів навколишнього світу (відбиття, пізнання, моделювання світу). Він відображає наявність системи знань з дисциплін – множинність пов'язаних між собою елементів, які утворюють собою певне цілісне утворення та характеризуються такими якостями, як гнучкість, динамічність, варіативність, адаптивність, прогностичність, спадковість, цілісність. Показники ключових компетентностей за когнітивно-гносеологічним критерієм подано в таблиці 3.

Таблиця 3

**Показники сформованості ключових компетентностей
майбутніх учителів іноземної філології за когнітивно-гносеологічним критерієм**

Показники ключових компетентностей, у яких проявляється критерій	Компетентність
уміє знаходити та систематизувати різні джерела інформації за певним критерієм	ІК
використовує різноманітні засоби отримання, перетворення, систематизації та збереження інформації, актуалізує її в необхідних ситуаціях	ІК
володіє комп'ютерною грамотністю, новими інформаційними та мультимедійними технологіями (електронна пошта, Інтернет)	ІК
здатен критично оцінити отриману інформацію	ІК
знає особливості формального та неформального спілкування	МКК
усвідомлює цінності співробітницьких взаємин, товаришування, довірливих стосунків між людьми	МКК
знає конструктивні засоби вирішення конфлікту та виправлення порушених відносин	МКК
показує знання норм здорового способу життя, фізичної культури людини	СВК
знає права та свободи людини й громадянина, механізми їх реалізації в різних життєвих ситуаціях	СПК
знає символи держави (герб, прапор, гімн)	СПК
знає існуючі в суспільстві громадянські цінності та ідеали	СПК
обізнаний щодо відповідальності за протиправні дії громадянина країни	СПК
знає основи організації праці при навчанні	ДК
вільно володіє рідною мовою та лексичним мінімумом з іноземної мови	МКК
знає різні способи вираження думки рідною та іноземною мовою	МКК

Практично-діяльнісний критерій відбиває сукупність практичних дій студента в конкретній справі чи

ситуації, орієнтацію в арсеналі певних засобів досягнення цілей, засвоєні засоби та досвід вирішення конкретних завдань. Це передбачає розкриття змісту аналітичних умінь у процесі вивчення дисциплін у ВНЗ та розуміння того, що такі вміння мають міжпредметний характер, адже вони найбільшою мірою сприяють розвитку інтелектуальної сфери. Перенесення знань з однієї галузі в іншу, застосування інтелектуальних умінь у нових ситуаціях, пошук нестандартних рішень, проблем – усе це буде характеризувати високий рівень розвитку ключових компетентностей студентів-філологів. Практично-діяльнісний критерій та відповідні йому показники сформованості ключових компетентностей майбутніх учителів іноземної філології покажемо також у табличному форматі (див. табл. 4).

Таблиця 4

**Показники сформованості ключових компетентностей
майбутніх учителів іноземної філології за практично-діяльнісним критерієм**

Показники ключових компетентностей, у яких проявляється критерій	Компетентність
взаємодіє з різними людьми (за віком, статусом, родом діяльності), уміє будувати партнерські відносини, працювати в команді, організовувати роботу виконавців, знаходити та ухвалювати управлінські рішення	МКК, ДК
проявляє співпереживання, повагу до інших та самоповагу	МКК
має навички публічного виступу та писемного мовлення, володіє іноземною мовою	МКК
здатен адекватно реагувати на проблеми, що виникають під час взаємодії з представниками своєї та різних культур	МКК
уміє співвідносити свої інтереси з інтересами суспільства	СПК
використовує досвід суспільно корисної громадянської діяльності	ДК
тримається певної життєвої позиції й внутрішньої готовності до її реалізації	СПК
бере на себе відповідальність	СПК
уміє будувати особисту життєву стратегію, справляється з протиріччями та невизначеностями свого життєвого досвіду	ДК
самостійно контролює хід свого інтелектуального розвитку й досягає професійної майстерності та творчості	СВК
структурує знання, розширює та прирощує накопичені знання	ІК, ВК
використовує різні засоби та способи діяльності: планування, проектування, моделювання, прогнозування	ДК
уміє побачити й сформулювати проблему, запропонувати (знайти або сконструювати) програму її вирішення та обрати найефективніше; готовий узяти відповідальність за свій вибір	ДК
володіє культурою рідної мови	МКК
володіє культурою іноземної мови	МКК
адекватно оцінює досягнуті в саморозвиткові результати та ставить нові перспективні завдання	СВК
орієнтується в різних видах діяльності, має досвід здійснення різних видів діяльності: пізнавальної, навчальної, ігрової, дослідницької тощо	ДК
готовий до оцінювальної діяльності: уміє надавати аргументовану оцінку різних поглядів і позицій; реально оцінює свої особливості та здатності, зокрема й межі своєї компетентності	ДК

Як видно з представлених у роботі таблиць під показником ми розуміємо характеристику, величину, ступінь розвитку компетентності загалом та окремо властивості, які її складають, ознак у їхньому конкретному прояві в цьому середовищі, які можна спостерігати та вимірювати.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Операціоналізація ключових компетентностей майбутніх учителів іноземної філології передбачає подальше вимірювання досліджуваного поняття. Однак проблема фіксації сформованих компетенцій залишається нерозв'язаною, оскільки існує низка окремих способів оцінки, але немає загального методу, який міг би бути універсально застосованим до оцінювання сформованості різних компетентностей і загального компетентнісного простору, а розроблені на основі визначених критеріїв показники нададуть змогу визначити індикатори оцінки компетентностей для діагностики рівня їх сформованості в студентів.

ЛІТЕРАТУРА

- Гончаренко С.У. Зміст загальної освіти і її гуманітаризація: монографія / С.У. Гончаренко; за ред. І.А. Зязюна. // Неперервна професійна освіта: проблеми, пошуки, перспективи. – К.: Віпол, 2000. – 636 с.
- Ингенкамп К. Педагогическая диагностика / К. Ингенкамп; пер. с нем. – М.: Педагогика, 1991. – 240 с.
- Коджаспирова Г.М. Педагогический словарь: для студентов высш. и сред. пед. учеб. заведений / Г.М. Коджаспирова, А.Ю. Коджаспиров. – М.: Изд. центр „Академия”, 2000. – 176 с.
- Максимова Э.В. Формирование ключевых компетенций студентов ссуз в процессе изучения иностранных языков: автореф. дис. на соиск. учен. степ. канд. пед. наук: спец. 13.00.01 „Общая педагогика, история педагогики и образования” / Э.В. Максимова. – Казань, 2007. – 21 с.

5. Монастирна Г.В. Формування професійної компетентності майбутніх учителів інформатики засобами інформаційно-педагогічного моделювання: дис. ... канд. наук: 13.00.04 / Галина Вікторівна Монастирна. – Луганськ, 2009. – 317 с.
6. Проблеми компетентності в системі дошкільної та початкової ланок освіти // Матеріали обл. наук.-метод. конф. (11 трав. 2007 р.). – Херсон: РПО, 2007. – 98 с.

С.В. ПЕРОВА. КРИТЕРИИ И ПОКАЗАТЕЛИ СФОРМИРОВАННОСТИ КЛЮЧЕВЫХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ ИНОСТРАННОЙ ФИЛОЛОГИИ

Резюме. В работе охарактеризован комплекс ключевых компетентностей будущих учителей иностранной филологии, который содержит такие составляющие, как информационная компетентность, межкультурная коммуникативная компетентность, социально-правовая компетентность, компетентность самосовершенствования и деятельностная компетентность. Дано определение и обоснование критериев сформированности ключевых компетентностей будущих учителей иностранной филологии: мотивационно-целевой, когнитивно-гносеологический, практико-деятельностный. В табличном формате представлены показатели сформированности ключевых компетентностей будущих учителей иностранной филологии по каждому из указанных критериев.

Ключевые слова: ключевые компетентности, учитель иностранной филологии, показатель, критерий.

S.V. PEROVA. CRITERIA AND DESCRIPTORS OF THE FORMATION OF KEY COMPETENCES OF FUTURE TEACHERS OF FOREIGN LANGUAGES

The summary. The aim of the article is to outline the problem of the criteria and descriptors of the formation of key competences of future teachers of foreign languages. The author has suggested her own view on the problem. It has been shown that the range of key competences of future teachers of foreign languages includes informational competence, intercultural communicative competence, socio-legal competence, activity competence and the competence of self-improvement. The criteria of formation of key competences of future teachers of foreign languages have been analyzed: motivational and targeted criterion; cognitive and epistemological criterion; practice and activity criterion. The gist and role of every criteria as well as the tabular scheme of their descriptors have been illustrated. The criterion has been understood by the author as the primary characteristic by which one solution is chosen from the many possible, or as the grounds on the basis of which the assessment, definition and classification of something, the measure of judgment, evaluation can be done. The descriptor has been understood as something due to what it is possible to judge about the status, development, progress of something, as the evidence, proof, sign of something; as the display of the results of a particular job process; as the data on the achievements of something; as the data that indicate the quantity of something.

Key words: key competences, teacher of foreign languages, descriptor, criterion.

Рекомендовано до друку.

Д-р. пед. наук, проф. Г.П. Коваль.

Одержано редакцією 01.04.2016 р.

УДК: 378. 811

К.М. ПАВЕЛКІВ

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ДО ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

Резюме. У статті представлено теоретичний аналіз наукових досліджень, присвячених проблемі підготовки майбутніх вчителів іноземної мови до професійно-педагогічної діяльності. Розкрито структуру та функції педагогічної діяльності, виділено її основні компоненти. Визначено особливості підготовки та ознаки готовності студентів до педагогічної діяльності.

Ключові слова: професійно-педагогічна діяльність, педагогічні уміння, компетентність, готовність до професійно-педагогічної діяльності, підготовка майбутніх учителів іноземної мови.

Постановка проблеми. Відповідно сучасних тенденцій розвитку освіти відбувається уніфікація національних освітніх стандартів, диверсифікація освітніх моделей, удосконалення технологій навчання. Модернізація освітньої системи України в цілому та мовної освіти зокрема висуває високі вимоги як до тих, хто навчає, так і до тих, хто навчається, так як передбачає підготовку фахівців нової генерації. Оскільки саме педагогічні кадри є рушійною силою реформування освіти, виникає суспільна потреба в ініціативних, всебічно освічених фахівцях, здатних до подальшого самовдосконалення, креативного підходу до вирішення професійних завдань. Процес глобалізації також збільшує потребу у спеціалістах, що володіють культурою спілкування не лише рідною, але й іноземною мовою. У цьому зв'язку по-новому постають питання про вивчення і викладання іноземних мов через оновлення цілей та змісту навчання, організації професійно-педагогічної діяльності, спрямованої на формування необхідного і достатнього рівня професійної компетенції майбутніх вчителів іноземних мов.

© К.М. Павелків, 2016